YASHIL

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

GREEN ECONOMY AND DEVELOPMENT

Social, Economic, Technological, Scientific and Popular Science Journal

2026-YIL, OKTYABR / VI MAXSUS SON

SAMARQAND DAVLAT VETERINARIYA MEDITSINASI, CHORVACHILIK VA BIOTEXNOLOGIYALAR UNIVERSITETI

IQTISODIYOT FAKULTETI



ISSN: 2992-8982

https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/



IQTISODIYOT&TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o‘rinbosari:
Karimov Norboy G‘aniyevich

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay’ati:
Salimov Oqil Umrzoqovich, O‘zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O‘zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, “Nobel” mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a’zosi, Turkiya – O‘zbekiston do‘stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G‘afforovna, pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug‘aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoira Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko‘nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo‘ja o‘g‘li, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O‘z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig‘i o‘rinbosari
Ochilov Farkhod, O‘zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig‘i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o‘g‘li, texnika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), katta o‘qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o‘g‘li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o‘g‘li, TDIU katta o‘qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.

Elektron nashr. 307 sahifa.
E’lon qilishga 2026-yil 24-oktyabrda ruxsat etildi.



IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhriddinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow))
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.

Ekspertlar kengashi:
Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po‘latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
G‘afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o‘qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi

Board of Experts:
Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Khusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridakhon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo‘jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko‘rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: “Ma’rifat-print-media” MChJ
Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O‘zR Tabiat resurslari vazirligi, O‘zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:
““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali
O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

MUNDARIJA

INNOVATSION IQTISODIYOT SHAROITIDA QISHLOQ XO‘JALIGINI BARQAROR RIVOJLANTIRISH: YUTUQLAR, MUAMMOLAR VA ISTIQBOLLAR 9
Yunusov Xudoynazar Beknazarovich

XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA IJARA MUNOSABATLARI VA INVESTITSION AKTIVLARNI HISOBGA OLISHNI TAKOMILLASHTIRISH 11
Egamberdiyeva Salima Rayimovna

KORXONA MOLIYAVIY BARQARORLIGINI TA‘MINLASH VA RESURSLARIDAN SAMARALI FOYDALANISH FOYDA KO‘RSATKICHLARINI 2029-YILGACHA PROGNOZI 20
Xasanov Baxodir Akramovich, Maxmudov Azamat Normuradovich, Atamurodov Saidmurod Yaxyoyevich

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA MOLIYAVIY HISOBOTNING XALQARO STANDARTLARIGA O‘TISH MASALALARI 23
Kurbanov Ziyat Niyazovich

ОРГАНИЗАЦИЯ НАЛОГОВОГО УЧЕТА И ОПТИМИЗАЦИЯ ЗАТРАТ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВОЙ ЛОГИСТИКИ 28
Н. Бердимурат, А. Бердимурат

QISHLOQ XO‘JALIGI KORXONALARIDA AUDITNING XALQARO STANDARTLARI ASOSIDA ISHLAB CHIQARISH XARAJATLARI VA BIOLOGIK AKTIVLAR AUDITINI RISKLARGA YO‘NALTIRILGAN HOLDA TASHKIL ETISH 34
Alikulov Abdimo‘min Ismatovich, Ruzieva Elvira Abdulmitovna, Rakhimova Umida Rabbimovna

CHORVACHILIK KORXONALARI VA AGROKLASTERLARDA BIOLOGIK AKTIVLAR HISOBINI BHXS (IAS) 41 “QISHLOQ XO‘JALIGI” STANDARTI ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH 40
Alikulov A.I., Sayfiyev S. S., Karimov I.Sh.

XO‘JALIK YURITUVCHI SUBYEKTLARDA PUL OQIMLARINING IQTISODIY MOHIYATI, ULARNI TASNIFLASH VA BAHOLASHNING ZARURATI 47
Xasanov Baxodir Akramovich, Maxmudov Azamat Normuradovich, Atamurodov Saidmurod Yaxyoyevich

BALIQCHILIK XO‘JALIKLARIDA AYLANMA KAPITALDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI IQTISODIY TAHLIL QILISH VA BARQAROR RIVOJLANISHNI BOSHQARISH MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI 50
Fayziyev Oybek Raximovich

CHORVACHILIK BIOLOGIK AKTIVLARI HISOBINI XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA TASHKIL ETISH MUAMMOLARI VA ULARNING YECHIMLARI 57
Menglikulov Baxtiyor Yusupovich

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA AGROSERVISNI INNOVATSION RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY MEXANIZMLARI 63
Mirzayev Kulmamat Djanzakovich

QISHLOQ AHOLISI DAROMADLARINI KO‘PAYTIRISHNING INNOVATSION YO‘NALISHLARI 68
Amaniyazov Rinat Bayniyazovich

MINTAQAVIY BOG‘DORCHILIKDA RESURS VA XARAJATLAR TARKIBINI OPTIMALLASHTIRISH (Samarqand viloyati tumanlari misolida) 74
Akbarov Husan O‘zbekxonovich

SANOAT SOHASIDA INVESTITSION RESURSLARDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH ISTIQBOLLARI 79
Azimova Hulkar Egamberdiyevna

QISHLOQ XO‘JALIGI ISHLAB CHIQARISHINING TEXNOLOGIK VA BIOLOGIK XUSUSIYATLARI HAMDA ULARNING XARAJATLAR HISOBI VA KALKULYATSIYA METODOLOGIYASIGA TA’SIRI 86
Mardonov Mamed Shavkatovich

BARQAROR IQTISODIY O‘SISHNI TA’MINLASHDA INVESTITSIYALAR HAMDA JOZIBADOR INVESTITSION MUHITNING O‘RNI VA AHAMIYATI 89
Raxmatov Jonibek Ismoil o‘g‘li

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

SAMARQAND VILOYATIDA MAISHIY XIZMATLARNI RIVOJANTIRISH ASOSIDA KAMBAG‘ALLIKNI QISQARTIRISHGA OID TAVSIYALAR 96
Navruzbek Azimjonovich Rajabov

MAMLAKATIMIZDA AHOLINI KAMBAG‘ALLIK DARAJASINING TAHLILI VA KAMBAG‘ALLIKNI KAMAYTIRISHNING IQTISODIY IMKONIYATLARI 99
Saparov Murod Irgashovich

O‘ZBEKISTONDA SAVDO VA ELEKTRON SAVDO XIZMATLARI TARAQQIYOTINING ILMIY ASOSLARI VA RAQAMLI IQTISODIYOTGA MOS RIVOJLANISH XUSUSIYATLARI 102
Jurakulov Shoxrux Baxtiyorovich

O‘ZBEKISTONDA CHORVACHILIK TARMOG‘INING IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH OMILLARI VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARI 108
Eshanqulov Sirojiddin Xakimovich

INNOVATSION AGROTEXNIK TADBIRLAR (XOMTOK VA BARG SONINI BOSHQARISH) ASOSIDA MAYIZBOP UZUMCHILIKDA BARQAROR HOSILDORLIKNI TA’MINLASH YO‘LLARI 114
Abdurasulov Otabek Abdurasul o‘g‘li, Mahmudova Fotima Erkin qizi

ASALARICHILIK XO‘JALIKLARIDA AKTIVLAR HISOBINI XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH 117
Ishturdiev Hasan Abdugapparovich

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ УЧЕТА ЗАТРАТ БИОЛОГИЧЕСКОВ АКТИВОВ В СЕЛЬСКОМ ХОЗЯЙСТВЕ НА ОСНОВЕ МЕЖДУНАРОДНЫХ СТАНДАРТОВ ФИНАНСОВОЙ ОТЧЕТНОСТИ 121
Изатиллаева Комила, Эшмурадов Улугбек Ташмуратович

AGROKLASTERLARDA TOVAR-MODDIY QIYMATLIKLAR HISOBINI TAKOMILLASHTIRISHNING USLUBIY YO‘NALISHLARI 128
Raximova Umida Rabbimovna, Vahobov Diyor Husan o‘g‘li, Mardonova Parizoda Ziyodullayevna, Djuraqulov Sherali Abdullayevich

O‘ZBEKISTON KIMYO SANOATI KORXONALARI DIVERSIFIKATSIYALASHUVI ASOSLARI 133
Razikov Otabek Rustamovich

QISHLOQ XO‘JALIGI KORXONALARIDA TOVAR-MODDIY ZAHIRALARNING IQTISODIY MOHIYATI VA ULARNI HISOBGA OLISHNI TAKOMILLASHTIRISH 137
Raximova Umida Rabbimovna, Qodirberganova Tabassum Ro‘zimboy qizi, Xazratqulov Firdavs Firuzovich, Qadamboyev Mirxandbek Xamidjon o‘g‘li

LIMON MEVASINING SHIFOBAXSH XUSUSIYATLARI HAQIDA BA’ZI TUZUKLAR 140
N.Mamatkulov, Ochilova Marg‘uba

KICHIK BIZNESNI EKSPORTGA OLIB CHIQISH: AMALIY STRATEGIYALAR VA HAYOTIY TAJRIBALAR 143
R. T. Qudratov, A. X. Sodiqov

FERMER XO‘JALIKLARIDA SOTISH JARAYONLARI HISOBI VA AUDITNI TAKOMILLASHTIRISH 147
Ruziyeva Dilafruz Faxridinovna, Abdunazarova Sevinch

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA INNOVATSION TURISTIK XIZMATLARNI RIVOJLANTIRISHGA TA’SIR ETUVCHI OMILLAR 154
Tleumuratov Baxadir Genjemuratovich

XIZMAT KO‘RSATISH KORXONALARIDA BIZNES-JARAYONLARNI AVTOMATLASHTIRISH VA OPTIMALLASHTIRISHNING IQTISODIY MEXANIZMLARI 159
Berdiyev Nazirjon Abduvoseyevich

G‘ALLA YETISHTIRISHDA ISHLAB CHIQARISH XARAJATLARI HISOBI VA MAHSULOT TANNARXINI HISOBLASHNING HOZIRGI HOLATI 165
Sh.X. Yuldashev, S.S. Nematilloyev

RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA XIZMAT KO‘RSATISH KORXONALARIDA IQTISODIY SAMARADORLIKNI OSHIRISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH 171
Berdiyev Nazirjon Abduvoseyevich

YASHIL IQTISODIYOT SHAROTIDA OZBEKISTONDA ISHSIZLARGA YANGI ISH ORINLARINI YARATISH 177
Nazarova M.Sh., Berdikulov Ravshan, Nematullaev Ozodbek, Xasanov Rizo

ПОВЫШЕНИЕ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ РЕГИОНОВ УЗБЕКИСТАНА НА ОСНОВЕ ИНВЕСТИЦИЙ, ИННОВАЦИЙ И ЦИФРОВОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ 181
Шадиева Гулнора Мардиевна

KAMBAG‘ALLIK DARAJASINI QISQARISHIGA XIZMAT KO‘RSATISH SOHASI TA’SIRINI TASHKILIY-IQTISODIY MEXANIZMLARI 185
Saparov Murod Irgashovich

SUT CHORVACHILIGIDA MAHSULOT TANNARXINI OMILLI VA MARJINAL TAHLIL QILISH USLUBIYATINI TAKOMILLASHTIRISH 189
Abduganieva Dildora Bobir qizi, Alikulov Abdimo‘min Ismatovich

ASALARICHILIK XO‘JALIKLARIDA TA’MINOT JARAYONI HISOBINING HOZIRGI HOLATI VA UNI TAKOMILLASHTIRISH YO‘NALISHLARI 195
Ishturdiev Xasan Abdigapparovich

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA XIZMATLAR SOHASINI RIVOJLANTIRISH YO‘LLARI 200
Ochilova Mohigul Toshtemir qizi

ПИЩЕВЫЕ ОТХОДЫ И СТРАТЕГИИ БОРЬБЫ С НИМИ 214
Казакова Зулайхо Салахиддиновна, Хотамова Юлдуз Юнусжоновна, Авалбаева Самира Кахрамон кизи, Ахророва Малохат Аброр кизи

AGROKLASTERLARDA TOVAR-MODDIY QIYMATLIKLAR BO‘YICHA ICHKI NAZORAT VA AUDITNI TAKOMILLASHTIRISH 221
Raximova Umida Rabbimovna, Jumaniyazova Munisa Jamoliddin qizi, Xoliqberdiyev Firdavs Ilhamovich, Nafasov Og‘abek Bobirjon o‘g‘li

KORXONALARDA TOVAR-MODDIY ZAXIRALARI TANNARXINI IAS 2 STANDARTI BO‘YICHA SHAKLLANTIRISH VA UNING AUDITORLIK TAHLILI 225
To‘xtayev Zafar Mamatqulovich, Omonov Sindorbek G‘ayrat o‘g‘li, Abdusalomov Jasurbek Abdukarim o‘g‘li

XO‘JALIK YURITUVCHI SUBYEKTLARDA ASOSIY VOSITALARNI TAN OLISH, ULARNI BUXGALTERIYA HISOBIDA BAHOLASH VA AMORTIZATSIYA USULLARI: XALQARO VA O‘ZBEKISTON YONDASHUVLARINING QIYOSIY TAHLILI 229
Azzamova Dinora Xolmumin qizi

O‘ZBEKISTONDA BUXGALTERIYA HISOBINI XALQARO STANDARTLARGA UYG‘UNLASHTIRISH SHAROITIDA XARAJATLAR HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH 232
X. Axmedov, S. Karimov, M. Raxmonova, G. B. Narziyeva

СОВРЕМЕННЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ НАУЧНЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ ЦИФРОВОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ БИЗНЕСА 237
Р. С. Макашева, А. Бердимурат, Азизова София, Акимова Милан

ИНВЕСТИЦИИ, ИННОВАЦИИ И РЕБРЕНДИНГ КАК ФАКТОРЫ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ РЕГИОНОВ УЗБЕКИСТАНА 242
Шадиева Гулнора Мардиевна

SAMARQAND VILOYATI MEVA-SABZAVOTCHILIK TARMOG‘IDA KLASTER TIZIMINING IQTISODIY SAMARADORLIGINI BAHOLASH VA UNI OSHIRISH YO‘LLARI 246
Roziyeva Gulhayo Choriyevna

PAXTA YETISHTIRISHDA INNOVATSION AGROTEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISHNING IQTISODIY MOHIYATI 254
Z.N.Ishniyazov

O‘ZBEKISTON QISHLOQ XO‘JALIGI KORXONALARIDA XARAJATLAR HISOBINI XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH 257
G. B. Narziyeva, Baxriddinov Samandar, Jumayev Azamat

O‘ZBEKISTONNING JAHON SAVDO TASHKILOTIGA A’ZO BO‘LISHI VA MILLIY IQTISODIY ISLOHOTLAR: IMKONIYATLAR, XATARLAR VA STRATEGIK MOSLASHUV 262
Kazakova Zulayho Salaxiddinovna, Yaxshiliqov Jo‘raqul Rahmiddin o‘g‘li, Napasov Aslonbek Asqar o‘g‘li

QISHLOQ XO‘JALIGIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGI VA BARQAROR RIVOJLANISHGA TA’SIRI 267
Ruziyeva Dilafruz Faxridinovna, Tursunov Samad Dilshod o‘g‘li, Tog‘aymurodov Sorbon Suhrob o‘g‘li, Eshqulov Murodjon O‘tamurod o‘g‘li

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

FAOL TADBIRKORLIKNI DAVLAT TOMONIDAN QO‘LLAB-QUVVATLASH MEXANIZMINING ASOSLARI 274
Baxtiyorov Mexro‘zxon Baxtiyorovich, Salamov Ibroxim

УЧЕТ И ОПТИМИЗАЦИЯ ТРАНСПОРТНЫХ ЗАТРАТ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВОЙ ЛОГИСТИКИ: СОВРЕМЕННЫЕ ПРОБЛЕМЫ И НАПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЯ 279
Бердимурат Н., Сапарбай А., Қырықбай Қ.

СИСТЕМА НАЛОГОВ И СБОРОВ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН: СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ, ИНСТИТУЦИОНАЛЬНЫЕ РЕФОРМЫ И ВЕКТОР РАЗВИТИЯ 286
Бахтиярова Севинчой Абдиязовна, Султонбоева Севинчой Азизбековна

AKVAKULTURA: TABIIY-IQLIM SHAROITLAR, BALIQ YETISHTIRISH USULLARI VA OZIQ-OVQAT XAVFSIZLIGI 289
Urdushev Xamrakul, Rabbimova Parvina Askar qizi

БИОЛОГИЧЕСКИЕ АКТИВЫ КАК СПЕЦИФИЧЕСКИЙ ОБЪЕКТ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЁТА 293
Кураленко Алина, Эшмурадов У.

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ СИСТЕМЫ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА В МАЛОМ И СРЕДНЕМ БИЗНЕСЕ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ 298
Туякбаева Жазира, Таженова Хурлиман, Ш. Юлдашев

QISHLOQ XO‘JALIGI KORXONALARIDA JAVOBGARLIK MARKAZLARI SEGMENTAR HISOBOTLARINING XUSUSIYATLARI 301
Alikulov G‘olib Abdimuminovich

ASALARICHILIK XO‘JALIKLARIDA TA’MINOT JARAYONI HISOBINING HOZIRGI HOLATI VA UNI TAKOMILLASHTIRISH YO‘NALISHLARI

Ishturdiev Xasan Abdigapparovich
Samarqand davlat veterinariya meditsinasi,
chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti
“Buxgalteriya hisobi va audit” kafedrasi, mustaqil izlanuvchi
E-mail: begoyimhasanovna@gmail.com
ORCID: Orcid:0009-0003-4590-5807

Annotatsiya: Maqolada asalarichilik xo‘jaliklarida ta’minot jarayoni buxgalteriya hisobining hozirgi holati, resurslarni turkumlash, ularni dastlabki qiymatda baholash, birlamchi hujjatlashtirish, yetkazib beruvchilar bilan hisob-kitoblar, ichki nazorat va analitik hisobni tashkil etish masalalari tadqiq etilgan. Asalarichilikning mavsumiy va biologik xususiyatlarining ta’minot jarayoniga ta’siri ochib berilgan. Namunaviy ma’lumotlar asosida ta’minot xarajatlari tarkibi tahlil qilinib, ozuqa, ramka, voshchina va veterinariya vositalari xarajatlarining ulushi aniqlangan. O‘rtacha tortilgan qiymat va FIFO usullarining ozuqa tannarxiga ta’siri qiyoslangan. Tadqiqot natijasida resurslarni oila guruhlari, sarf yo‘nalishlari va saqlash joylari kesimida analitik hisobga olish, migratsion asalarichilikda transport-ta’minot xarajatlarini alohida analitik hisobda to‘plash, hujjat aylanishi va ichki nazoratni kuchaytirish bo‘yicha takliflar ishlab chiqilgan.

Kalit so‘zlar: asalarichilik, ta’minot jarayoni, buxgalteriya hisobi, tovar-moddiy zaxiralar, ozuqa, voshchina, ramka, ichki nazorat, analitik hisob, tannarx, FIFO.

Abstract: The article examines the current state of accounting for the supply process in beekeeping farms. It considers resource classification, initial measurement, primary documentation, settlements with suppliers, internal control and analytical accounting. The study highlights the impact of seasonal and biological characteristics of beekeeping on supply management. Based on illustrative data, the structure of supply costs is analyzed and the effect of weighted-average and FIFO inventory valuation methods on feed costs is compared. Recommendations are developed for analytical accounting by bee-family groups, consumption directions and storage locations, separate accumulation of transport and supply costs in migratory beekeeping, and improvement of documentation and internal control.

Key words: beekeeping, supply process, accounting, inventories, feed, foundation wax, frames, internal control, analytical accounting, cost, FIFO.

Аннотация: В статье исследуется современное состояние бухгалтерского учета процесса снабжения в пчеловодческих хозяйствах. Рассматриваются классификация ресурсов, их первоначальная оценка, документальное оформление, расчеты с поставщиками, внутренний контроль и аналитический учет. Раскрывается влияние сезонных и биологических особенностей пчеловодства на организацию снабжения. На условных данных анализируется структура затрат на снабжение, а также сравнивается влияние методов средневзвешенной стоимости и FIFO на стоимость кормов, списываемых в производство. Обоснованы предложения по ведению аналитического учета по группам пчелиных семей, направлениям расходования и местам хранения, отдельному учету транспортно-снабженческих расходов при кочевом пчеловодстве и совершенствованию документооборота и внутреннего контроля.

Ключевые слова: пчеловодство, снабжение, бухгалтерский учет, товарно-материальные запасы, корма, вощина, рамки, внутренний контроль, аналитический учет, себестоимость, FIFO.

KIRISH

Asalarichilik xo‘jaligida ta’minot jarayoni ishlab chiqarishning uzluksizligini ta’minlaydigan muhim biznes jarayonlaridan biri hisoblanadi. Ta’minot doirasida asalari uyalari, ramkalar, sun’iy mum asos (voshchina), qand-shakar va oqsilli ozuqalar, veterinariya-profilaktika vositalari, asal chayqash va qadoqlash uskunalari hamda

transport xizmatlari xarid qilinadi. Shuning uchun ta’minot operatsiyalarini buxgalteriya hisobida o‘z vaqtida va ishonchli aks ettirish resurslar harakati, ishlab chiqarish xarajatlari va mahsulot tannarxini shakllantirishning muhim shartidir. Bu masala, ayniqsa, mavsumiylik kuchli bo‘lgan asalarichilikda dolzarbdir.

Ta’minot jarayonining o‘ziga xosligi shundaki, resurslarga bo‘lgan ehtiyoj biologik jarayonlar bilan bevosita bog‘liq. Bahorda oilalarni kuchaytirish uchun ozuqa, yozda asal yig‘ish jarayoni uchun jihoz va qadoqlash materiallari, kuzda esa qishlov uchun zaxiralar talab etiladi. Demak, ta’minotni faqat xarid operatsiyalari yig‘indisi sifatida emas, balki ishlab chiqarish sikli bilan integratsiyalashgan hisob-rejalashtirish jarayoni sifatida ko‘rish maqsadga muvofiq.

Maqolaning maqsadi — asalarichilik xo‘jaliklarida ta’minot jarayoni hisobining amaldagi holatini tizimlashtirish, mavjud muammolarni aniqlash va buxgalteriya axborotining boshqaruv qarorlari uchun foydaliligini oshirishga qaratilgan takliflarni asoslash.

Amaliyot tahlili ta’minot hisobida bir qator muammolar borligini ko‘rsatadi. Birinchidan, ozuqa va materiallar bo‘yicha analitik hisob yetarlicha detallashtirilmaydi. Ikkinchidan, biologik jarayonga bevosita bog‘liq materiallar — voshchina va ramkalar — umumiy xo‘jalik materiallaridan aniq ajratilmasligi mumkin. Uchinchidan, ko‘chma asalarichilikda transport, yoqilg‘i, yuklash-tushirish va vaqtincha joylashtirish xarajatlari ko‘pincha umumiy xarajatlar tarkibida qolib ketadi. Bu holat xarajatlarning aniq obyektlarga taqsimlanishi va mahsulot tannarxini ishonchli aniqlashni qiyinlashtiradi.

Shuningdek, birlamchi hujjatlarni to‘liq rasmiylashtirmaslik hisob axborotining ishonchliligiga ta’sir qiladi. Yetkazib beruvchi hisob-fakturasi, tovar-transport yuk xati, kirim orderi yoki qabul dalolatnomasi, to‘lov topshiriqnomasi kabi hujjatlarning izchil aylanishi ta’minlanmasa, zaxiralar harakati va yetkazib beruvchilar bilan hisob-kitoblar ustidan nazorat susayadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda tizimli yondashuv, guruhlash, taqqoslash, gorizontal va tarkibiy tahlil, hisob-kitob usuli hamda hujjatlarni o‘rganish usullaridan foydalanildi. Asosiy axborot bazasini foydalanuvchi taqdim etgan asalarichilik xo‘jaliklarida ta’minot jarayoni hisobining holatiga oid material tashkil etadi. Manbadagi summalar shartli namunaviy ma’lumotlar sifatida berilgani uchun ular statistik bosh to‘plamni emas, hisob mexanizmini illyustratsiya qiladi.

Metodologik jihatdan resurslar ikki katta guruhga ajratildi: uzoq muddat foydalaniladigan mehnat vositalari — asosiy vositalar; bir ishlab chiqarish siklida iste’mol qilinadigan mehnat predmetlari — tovar-moddiy zaxiralar. Baholashda zaxiralarning dastlabki tannarxi, o‘rtacha tortilgan qiymat va FIFO usullari o‘rtasidagi farq hisob-kitoblar asosida ko‘rsatildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Sotib olingan resurslarning iqtisodiy mazmuniga ko‘ra to‘g‘ri turkumlanishi schyotlar korrespondensiyasini to‘g‘ri qurish uchun muhim. Uzoq muddat foydalaniladigan uyalar va uskunalar asosiy vositalar tarkibida, ozuqa, voshchina, ramka materiallari va veterinariya vositalari esa tovar-moddiy zaxiralar tarkibida hisobga olinadi. Quyida “NAFAS KUCHIM ANVAR ASAL BOG‘I” XF operatsiyalari keltiriladi (1-jadval).

1-jadval. Ta’minot jarayonining buxgalteriya hisobida aks ettirilishi[1]

Xo‘jalik operatsiyasi mazmuni	Debet	Kredit	Summa, ming so‘m
Yetkazib beruvchidan asalari uyalari (uskunalar) qabul qilindi	0820	6010	48 000
Uyalar (uskunalar) foydalanishga topshirildi	0130	0820	48 000
Ramka, voshchina va materiallar omborga kirim qilindi	1010	6010	22 000
Qand-shakar va oqsilli ozuqalar sotib olindi	1010	6010	38 000
Veterinariya-profilaktika vositalari qabul qilindi	1010	6010	9 000
Yetkazib beruvchining hisobvarag‘iga oldindan to‘lov o‘tkazildi	4310	5110	30 000
Sotib olingan qiymatliklar uchun yetkazib beruvchiga to‘landi	6010	5110	87 000
Oldindan to‘lov yetkazib beruvchi qarziga hisobga olindi	6010	4310	30 000

1 Manba: muallif tomonidan taqdim etilgan materiallar asosida.

“NAFAS KUCHIM ANVAR ASAL BOG‘I” XF ta’minot xarajatlari tarkibida asosiy vositalar 41,0 foizni, qand-shakar va oqsilli ozuqalar 32,5 foizni, ramka, voshchina va boshqa materiallar 18,8 foizni, veterinariya-profilaktika vositalari 7,7 foizni tashkil etadi. Asosiy vositalar ulushi yuqori bo‘lsa-da, ularning qiymati birdaniga joriy xarajatlarga o‘tmaydi; amortizatsiya orqali davrlar bo‘yicha xarajatlarga taqsimlanadi. Shuning uchun joriy ishlab chiqarish xarajatlarini boshqarish nuqtayi nazaridan ozuqa va materiallar alohida nazorat obyekti bo‘lishi kerak (2-jadval).

2-jadval. “NAFAS KUCHIM ANVAR ASAL BOG‘I” XF ta’minot xarajatlarining tarkibi[2]

Resurs turi	Summa, ming so‘m	Ulushi, %
Asalari uyalari va uskunalar (asosiy vosita)	48 000	41,0
Qand-shakar va oqsilli ozuqalar	38 000	32,5
Ramka, voshchina va boshqa materiallar	22 000	18,8
Veterinariya-profilaktika vositalari	9 000	7,7
Jami	117 000	100,0

Ta’minot jarayonida tovar-moddiy zaxiralar dastlab tannarxda baholanadi. Taqdim etilgan materialda tannarx tarkibiga sotib olish narxi, yetkazib berish (transport-tayyorlash) xarajatlari, bojxona to‘lovlari va boshqa bevosita bog‘liq xarajatlar kiritilishi qayd etilgan. Zaxiralarni ishlab chiqarishga hisobdan chiqarishda o‘rtacha tortilgan qiymat yoki FIFO usuli qo‘llanishi mumkinligi ko‘rsatilgan. Tanlangan usul hisob siyosatida mustahkamlanishi va izchil qo‘llanishi lozim.

Asalarichilikda ozuqa narxlarining mavsumiy o‘zgarishi sababli zaxiralarni baholash usuli mahsulot tannarxiga ta’sir qilishi mumkin. Quyidagi “NAFAS KUCHIM ANVAR ASAL BOG‘I” XF hisob-kitob bu ta’sirni aniq ko‘rsatadi (3-jadval).

3-jadval. Ozuqani baholash usullarining tannarxga ta’sirini qiyoslash[3]

Ko‘rsatkich	Miqdori, kg	Narxi, so‘m/kg	Qiymati, ming so‘m
Boshlang‘ich qoldiq	2 000	9 000	18 000
1-partiya sotib olindi	3 000	10 000	30 000
2-partiya sotib olindi	2 000	12 000	24 000
Jami mavjud	7 000	—	72 000
Ishlab chiqarishga sarflandi (o‘rtacha usul)	5 000	10 286	51 429
Ishlab chiqarishga sarflandi (FIFO usuli)	5 000	—	48 000
Oxirgi qoldiq (o‘rtacha usul)	2 000	10 286	20 571
Oxirgi qoldiq (FIFO usuli)	2 000	12 000	24 000

Hisob-kitobga ko‘ra, o‘rtacha tortilgan qiymat usulida ishlab chiqarishga sarflangan ozuqa qiymati 51 429 ming so‘m, FIFO usulida 48 000 ming so‘mni tashkil etadi. Farq 3 429 ming so‘mga teng. Narxlar oshib borayotgan sharoitda FIFO usuli joriy ishlab chiqarish xarajatlarini nisbatan past, oxirgi qoldiq qiymatini esa yuqori ko‘rsatadi. Bu holat tannarx va moliyaviy natija ko‘rsatkichlariga ta’sir qiladi. Shu sababli usulni tanlashda xo‘jalikning mavsumiy ta’minot xususiyatlari, axborot ehtiyoji va hisob siyosati hisobga olinishi lozim.

Ta’minot jarayonining ishonchli hisobini tashkil etish birlamchi hujjatlarning to‘liqligiga bog‘liq. Har bir xarid operatsiyasi yetkazib beruvchining hisob-fakturasi va tovar-transport yuk xati bilan, omborga qabul qilish esa kirim orderi yoki qabul dalolatnomasi bilan tasdiqlanishi kerak. Sifat yoki miqdorda nomuvofiqlik aniqlanganda tegishli dalolatnoma tuzilishi, to‘lovlar esa to‘lov topshiriqnomalari orqali rasmiylashtirilishi maqsadga muvofiq (4,5-jadvallar).

2 Manba: muallif hisob-kitoblari, taqdim etilgan materiallardagi namunaviy ma’lumotlar.
3 Manba: muallif hisob-kitoblari, taqdim etilgan materiallardagi namunaviy ma’lumotlar.

4-jadval. Ta’minot jarayonining birlamchi hujjatlari[4]

Hujjat	Aks ettiriladigan operatsiya
Hisob-faktura	Yetkazib beruvchidan qiymatliklarni sotib olish va QQS
Tovar-transport yuk xati	Qiymatliklarni tashish va yetkazib berish
Kirim orderi	Materiallar va ozuqani omborga qabul qilish
Qabul dalolatnomasi	Asosiy vositalar (uyalar, uskunalar)ni qabul qilish
To‘lov topshiriqnomasi	Yetkazib beruvchiga pul o‘tkazish
Ishonchnoma	Vakil orqali qiymatliklarni qabul qilish huquqi

5-jadval. Ta’minot jarayonida ichki nazorat yo‘nalishlari[5]

Nazorat yo‘nalishi	Nazorat protsedurasi
Yetkazib beruvchilar bilan hisob-kitoblar	Davriy solishtirma dalolatnomalarni tuzish
Qiymatliklarni qabul qilish	Miqdor va sifatni qabul paytida tekshirish
Ozuqa va materiallar zaxirasi	Belgilangan me’yorlarga rioya etilishini monitoring qilish
Materiallarning saqlanishi	Davriy inventarizatsiya o‘tkazish
Hujjatlar aylanishi	Birlamchi hujjatlarning to‘liqligini nazorat qilish

Ozuqa sarfini asalari oilalari soni va mavsumga bog‘liq ravishda me’yorlashtirish maqsadga muvofiq. Analitik hisobni oila guruhlari va sarf yo‘nalishlari kesimida yuritish haqiqiy sarfni me’yor bilan solishtirish, tejash yoki ortiqcha sarfni aniqlash imkonini beradi. Migratsion asalarichilikda transport, yoqilg‘i, yuklash-tushirish va vaqtincha joylashtirish xarajatlarini alohida analitik hisobda jamlash va keyinchalik nektar manbalari yoki mahsulot turlari bo‘yicha taqsimlash maqsadga muvofiq.

Asalarichilikda zaxiralarni boshqarish mavsumiy talabni oldindan hisobga olishni talab qiladi. Bahorda oilalarni kuchaytirish uchun ozuqa, yozda asal yig‘ish uchun jihoz va qadoqlash materiallari, kuzda qishlov uchun ozuqa zaxiralari talab etiladi. Ehtiyojni oldindan aniqlash va me’yorlashtirish asosida ta’minot rejasi tuzilsa, shoshilinch xaridlar kamayadi va resurslarni qulay shartlarda xarid qilish imkoniyati oshadi.

Zaxiralarni haddan tashqari ko‘p shakllantirish aylanma mablag‘larning muzlashi va saqlash xarajatlarining oshishiga, yetarlicha zaxira yaratmaslik esa ishlab chiqarish uzilishlariga olib kelishi mumkin. Shu bois optimal zaxira darajasi ishlab chiqarish ehtiyoji, yetkazib berish muddati va narx dinamikasi bilan bog‘liq holda belgilanishi lozim.

Yetkazib beruvchilarni tanlashda narx, sifat, yetkazib berish muddati va ishonchlilik mezonlarini birgalikda baholash muhim. Ayniqsa, qand-shakar, biologik materiallar va veterinariya vositalari sifati asalari oilalari holati va mahsuldorligi bilan bog‘liq bo‘lgani uchun ta’minot qarorlarida sifat mezonini faqat narx bilan almashtirib bo‘lmaydi.

Tadqiqot natijalaridan kelib chiqib, asalarichilik xo‘jaliklarida ta’minot hisobi va nazoratini takomillashtirish uchun quyidagi yo‘nalishlar taklif etiladi:

resurslarni “ozuqa”, “voshchina”, “ramka”, “veterinariya vositalari”, “qadoqlash materiallari” va boshqa analitik guruhlar bo‘yicha detallashtirish;

analitik hisobni resurs turi, saqlash joyi, mas’ul shaxs, asalari oilasi guruhi va sarf yo‘nalishi kesimida tashkil etish;

migratsion asalarichilikda transport-ta’minot xarajatlarini alohida analitik hisobda to‘plash va belgilangan taqsimlash bazasi orqali mahsulot tannarxiga kiritish;

ta’minot rejasini mavsumiy ishlab chiqarish sikli bilan bog‘lash va minimal/optimal zaxira me’yorlarini belgilash;

birlamchi hujjatlarning yagona hujjat aylanishi sxemasini joriy etish: ehtiyoj → yetkazib beruvchi tanlovi → shartnoma → oldindan to‘lov (zarur holda) → qabul → ombor hisobi → yakuniy hisob-kitob;

ichki nazoratda davriy inventarizatsiya, solishtirma dalolatnoma va miqdor-sifat qabul nazoratini majburiy protseduralar sifatida belgilash;

zaxiralarni baholash usulini xo‘jalikning mavsumiy xususiyatlariga mos ravishda hisob siyosatida aniq belgilash va tanlangan usulni izchil qo‘llash.

4 Manba: taqdim etilgan materiallar asosida.
5 Manba: muallif ishlanmasi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Asalarichilik xo‘jaliklarida ta’minot jarayoni hisobi ishlab chiqarishning moddiy asosini shakllantirish bilan birga, resurslardan foydalanish samaradorligi va mahsulot tannarxini aniqlash uchun axborot bazasini yaratadi. Taqdim etilgan namunaviy ma’lumotlar ozuqa va materiallar joriy ta’minot xarajatlarida muhim o‘rin tutishini ko‘rsatadi. Analitik hisobning yetarlicha detallashtirilmasligi, migratsion xarajatlarni alohida hisobga olmaslik va hujjat aylanishidagi kamchiliklar ta’minot axborotining boshqaruv qiymatini pasaytiradi.

Shuning uchun ta’minot, zaxiralar va ishlab chiqarish hisobi o‘rtasida integratsiyani kuchaytirish, resurslarni sarf yo‘nalishlari va asalari oilasi guruhlari bo‘yicha analitik hisobga olish, mavsumiy rejalashtirish va ichki nazoratni tizimlashtirish zarur. Ozuqa zaxiralarini baholash usulini tanlashda uning tannarx va moliyaviy natijaga ta’siri hisobga olinishi kerak. Mazkur choralar asalarichilik xo‘jaliklarida hisob axborotining ishonchliligi va boshqaruv qarorlarining asoslanganligini oshirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Ўзбекистон Республикаси бухгалтерия ҳисобига оид меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатлар ва бухгалтерия ҳисобининг миллий стандартлари.
2. БҲМС 4. Товар-моддий захиралар ҳисобига оид қоидалар.
3. БҲМС 5. Асосий воситалар ҳисобига оид қоидалар.
4. БҲМС 21. Хўжалик юритувчи субъектларнинг молиявий-хўжалик фаолияти бухгалтерия ҳисоби счётлар режаси ва уни қўллаш бўйича йўриқнома.
5. Ўзбекистон Республикаси Солиқ кодекси.
6. Тақдим этилган муаллиф материали: «Асаларичилик хўжаликларида таъминот жараёни ҳисобининг ҳозирги ҳолати».
7. Abdigapparovich, I. H. ASALARICHILIK XO‘JALIKLARIDA ISHLAB CHIQARISH XARAJATLARINI TAQSIMLASHDA YANGI YONDASHUVLAR. “OZUQA EKINLARINI YETISHTIRISHDA EKOLOGIK TOZA OZUQALARNI YETISHTIRISHDAGI MUAMMOLAR VA ISTIQBOLLARI” XALQARO ILMIY-AMALIY KONFERENSIYA MATERIALLAR TO‘PLAMI, 277.
8. Abdigapparovich, I. H. ASALARICHILIK XO‘JALIKLARIDA BIOLOGIK AKTIVLAR HISOBINI MHXS ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH. “OZUQA EKINLARINI YETISHTIRISHDA EKOLOGIK TOZA OZUQALARNI YETISHTIRISHDAGI MUAMMOLAR VA ISTIQBOLLARI” XALQARO ILMIY-AMALIY KONFERENSIYA MATERIALLAR TO‘PLAMI, 280.
9. Ishturdiev, H. Asalarichilik xo‘jaliklarida biznes jarayonlari hisobining normativ-huquqiy asoslari. Green Economy and Development, 3(2), 666020.
10. Ishturdiev, H., Rasulberdiyev, G. A., Xusanov, S., & Rustamova, D. Qishloq xo‘jalik korxonalarida ishlab chiqarish xarajatlari hisobini takomillashtirish jarayonlari. Green Economy and Development, 3(2), 666029.
11. Yuldashev, S., & Ishturdiyev, H. (2023). Qishloq xo‘jalik korxonalarida xarajatlar hisobi va mahsulot tannarxini takomillashtirish masalalari. YASHIL IQTISODIYOT VA TARAQQIYOT, 1(11-12).



IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o‘g‘li

2026. VI maxsus son

© Materiallar ko‘chirib bosilganda ““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali manba sifatida ko‘rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma’sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga
maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.
El.Pochta: sq143235@gmail.com
Bot: @iqtisodiyot_77
Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo‘lishingiz mumkin. Obuna bo‘lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to‘lov haqidagi ma’lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo‘natishingizni so‘raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo‘natamiz.

““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali 03.11.2022-yildan
O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№566955 reyestr raqami tartibi bo‘yicha ro‘yxatdan o‘tkazilgan.
Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug‘bek tumani
Kumushkon ko‘chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz










SAMARQAND DAVLAT VETERINARIYA MEDITSINASI, CHORVACHILIK VA BIOTEXNOLOGIYALAR UNIVERSITETI
"INNOVATSION IQTISODIYOT SHAROITIDA QISHLOQ XO'JALIGINI BARQAROR RIVOJLANTIRISH TENDENSIYALARI" MAVZUSIDAGI RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY KONFERENSIYASI
2026-yil 25-26-sentabr



